

Energiaviraston suositus

SÄHKÖVERKONHALTIJAN SYRJIMÄTTÖMYYDEN VARMENTAMISTA KOSKEVASTA TOIMENPIDEOHJELMASTA JA RAPORTOINNISTA

Sisällys

Suosituksen valmistelusta	3
1. JOHDANTO	5
1.1 Suosituksen tavoitteet	5
1.2 Toimenpideohjelmaa koskevat säännökset	5
1.3 Suosituksen rakenne	6
1.4 Suosituksen soveltaminen	6
2. TOIMINNALLINEN ERIYTTÄMINEN	9
2.1 Verkonhaltijan johdon riippumattomuus sähkön toimitus- ja tuotantotoiminnasta	9
2.2 Verkonhaltijan johdon työsuhde-etuuksista päättäminen	10
2.3 Syrjimättömyyden varmentamista koskevan toimenpideohjelman laatiminen	10
2.4 Vastuuhenkilön nimeäminen	11
3. ASIAKASSUHTEET	12
3.1 Asiakassopimukset	12
3.2 Liittämis- ja verkkopalveluehdot	13
3.3 Mittaus ja mittarointi	13
3.4 Laskutus	14
3.5 Pistehinnoittelu	15
3.6 Myyjän vaihtaminen ja sopimuksen siirtäminen	15
3.7 Häviöenergian hankinta	16
3.8 Jakeluverkonhaltijan velvollisuus ohjata verkon käyttäjien varautumista ja tiedottaminen verkon käyttäjille häiriötilanteissa	16
4. TASEVASTUU JA TASESELVITYS	17
4.1 Mittaustiedot	17
4.2 Taseselvitys	17
4.3 Ilmoitusvelvollisuus	18
5. TIETOJÄRJESTELMIEN HALLINTA	20
5.1 Tietojen käsittely ja suojaaminen	20
5.2 Sähkökauppoihin liittyvä tiedonvaihto	21
6. SALASSAPITOVELVOLLISUUS	22
7. RAPORTOINTI	23
7.1 Raportin sisältö	23
7.2 Raportin vahvistaminen	24
7.3 Raportin julkaiseminen	24
7.4 Raportin toimittaminen Energiavirastolle	25

Suosituksen valmistelusta

Sähkömarkkinalain (588/2013) 1.9.2013 voimaan tulleella uudistuksella pantiin täytäntöön Euroopan unionin kolmannen energian sisämarkkinapakettin vaatimat muutokset sähkö- ja maakaasumarkkinoita koskevaan kansalliseen lainsäädäntöön. Tämän johdosta Energiaviraston uudistaa suosituksensa sähköverkonhaltijan syrjimättömyyden varmentamista koskevasta toimenpideohjelmasta ja raportoinnista (dnro 1352/53/2005). Uuden suosituksen valmistelussa Energiavirasto on ottanut viran puolesta huomioon suosituksen (dnro 1352/53/2005) antamisen jälkeisen lainsäädäntökehityksen ja mahdolliset vaikutukset suosituksessa asetetuille vaatimuksille.

Energiaviraston suosituksen päivittämisen yhteydessä oli ajankohtaista tarkastella myös syrjimättömyyden varmentamiseen tähtääviä käytäntöjä. Syrjimättömyyden varmentamista käsittelevä työryhmä totesi jo vuonna 2005, että käytännöt syrjimättömyyden varmentamiseksi eivät ole kansallisesti eivätkä Euroopan tasolla vakiintuneita ja ne tulevat jatkossa kehittymään. Kotimaista ja Euroopan tason kehitystä on tämän vuoksi tullut seurata ja suositusta tarvittaessa päivitettävä.

Energiavirasto pyysi 2.11.2012 syrjimättömyyden varmentamista koskevan ohjelman laativilta sähköverkonhaltijoilta näkemyksiä syrjimättömyyden varmentamista koskevien käytäntöjen kehittämiseksi. Saatujen vastausten perusteella Energiavirasto päätti järjestää työpajan syrjimättömyyden varmentamista koskevien käytäntöjen läpikäymiseksi ja päivitystarpeiden kartoittamiseksi.

Energiavirasto kokosi marraskuussa 2013 asiantuntijoita työpajaan, johon pyydettiin edustajia kaikista niistä verkonhaltijoista, jotka olivat aktiivisimmin esittäneet kehitysideoita Energiaviraston lähettämään selvitykseen, yhdestä aiemmin toimenpideohjelman laatimisvaatimuksen ulkopuolelle jäänestä verkonhaltijasta, jonka asiakasmäärä ei ole ennen 1.9.2013 voimaantulleita sähkömarkkinalain muutoksia edellyttänyt ohjelman laatimista sekä Energiateollisuus ry:stä. Marraskuun 12. päivänä 2013 järjestetyssä työpajassa keskusteltiin raportointikäytännöistä ja syrjimättömyysperiaatteista suosituksen mukaisen aihealuejaon mukaisesti.

Työpajaan osallistuivat:

Tiina Karppinen, Energiavirasto
Veli-Pekka Saajo, Energiavirasto
Elina Hautakangas, Energiavirasto
Niko Jauhiainen, Elenia Oy
Antti Kivipuro, Fortum Sähkönsiirto Oy

Jouni Lehtinen, Helen Sähköverkko Oy
Arto Gylén, PKS Sähkösiirto Oy
Eeva Kurkirinne, Energiateollisuus ry

1. JOHDANTO

1.1 Suosituksen tavoitteet

Sähköverkkoliiketoiminta on lailla säädettyä, luvanvaraista, luonnollisen monopolin muodossa tapahtuvaa liiketoimintaa. Sähköverkonhaltijan toiminnalta edellytetään syrjimättömyyttä suhteessa asiakkaisiin ja muihin sähkömarkkinoiden osapuoliin. Syrjimätöntä toimintaa vaaditaan siten kaikilta sähköverkonhaltijoilta. Erillisen syrjimättömyyden varmentamisohjelman laatimista koskeva velvoite sen sijaan on rajattu koskemaan vain suurehkoja sähkön jakeluverkonhaltijoita. Koska syrjimättömyyden varmentamisohjelmassa on kyse järjestelmällisestä lähestymistavasta yhteen verkko toimintaa ohjaavista periaatteista ja nämä periaatteet soveltuvat kaikille verkonhaltijoille sovellettaviksi, suosituksesta on pyritty tekemään sellainen, että sitä on mahdollista soveltaa yleisesti kaikkien verkonhaltijoiden toiminnassa.

Syrjimättömyyden perustana voidaan pitää tapaa, jolla yritys johtaa ja ohjaa toimintaansa. Tämän vuoksi suosituksen tavoitteena on luoda pohja toimenpideohjelmalle, joka sopii yhteen verkonhaltijan muiden johtamisjärjestelmien, esimerkiksi laadunhallintajärjestelmän kanssa. Suosituksen pohjalta laaditun toimenpideohjelman avulla verkonhaltija voi luottaa arvioivansa toimintansa syrjimättömyyttä keskeisten verkonhaltijalle asetettujen vaatimusten ja velvoitteiden kannalta. Suositus ohjeistaa myös toimenpideohjelman toteutumisen raportoinnin yksityiskohtia.

Suosituksen tavoitteena on verkonhaltijoiden toimintatapojen yhtenäistäminen toimenpideohjelman osalta ja sidosryhmille sekä viranomaiselle annettavan tiedon yhtenäistäminen raportoinnin osalta. Tämä parantaa verkonhaltijoiden toimenpideohjelmien vertailtavuutta sekä edistää luottamusta syrjimättömyyden toteutumiseen sähkömarkkinoilla.

1.2 Toimenpideohjelmaa koskevat säännökset

Verkonhaltijan toiminnan syrjimättömyyden varmentamista koskeva kansallinen lainsäädäntö perustuu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviin (2009/72/EY) sähkön sisämarkkinoita koskevista yhteisistä säännöistä ja direktiiviin (2003/54/EY) kumoamisesta.

Suomessa sähköverkonhaltijan toimintaa sääntelee sähkömarkkinalaki (588/2013) sekä sen nojalla annetut säädökset ja määräykset.

Toimenpideohjelmaan sovelletaan sähkön sisämarkkinadirektiivin (2009/72/EY) nojalla 1.9.2013 voimaan tulleen sähkömarkkinalain muutoksen (588/2013) 60 §:n perusteella annettua kauppaja- ja teollisuusministeriön asetusta sähkönjakeluverkonhaltijan toiminnallisista eriyttämisvaatimuksista (KTMa 616/2013).

Suositus perustuu edellä mainittuihin säännöksiin. Kauppaja- ja teollisuusministeriön asetus sähkönjakeluverkonhaltijan toiminnallisista eriyttämisvaatimuksista (KTMa 616/2013) 4 §:n 2 kohta sisältää viittauksen lain 3, 4 ja 11 luvuissa mainittuihin verkonhaltijan velvoitteisiin. Nämä velvoitteet yhdessä johdon riippumattomuuden varmistamista koskevien vaatimusten kanssa muodostavat verkonhaltijan syrjimättömyyden arviointiperusteet.

1.3 Suosituksen rakenne

Suosituksen tavoitteita, säädöspohjaa, rakennetta ja soveltamista on käsitelty suosituksen ensimmäisessä luvussa.

Asiakokonaisuudet, joiden osalta verkonhaltijan tulee arvioida toimintansa syrjimättömyyttä toimenpideohjelmassa, ovat pääluokittain luvuissa 2–6. Jokainen pääluokka on edelleen jaettu asiakohdaksi alaluokkiin. Alaluokat sisältävät yleiskuvauksen asian sisällöstä ja asiakohdastaan liittyvistä verkonhaltijaa koskevista velvoitteista.

Suosituksen viimeisessä luvussa on käsitelty toimenpideohjelmaan pohjautuvan raportin sisältöä, vahvistamista, julkaisemista ja toimittamista Energiavirastolle.

1.4 Suosituksen soveltaminen

Suositus on laadittu lähtökohtaisesti niitä verkonhaltijoita varten, joita koskee sähkömarkkinalain nojalla annetun kauppaja- ja teollisuusministeriön asetuksen mukainen velvoite laatia ohjelma toimintansa syrjimättömyyden varmistamiseksi. Tämä velvoite on sähkömarkkinalaissa rajattu jakeluverkonhaltijoihin, joilla on vähintään 50 000 asiakasta. Suositusta voivat kuitenkin soveltaa toiminnassaan myös muut verkonhaltijat.

Suositus on tarkoitettu sovellettavaksi toimenpideohjelman laadinnassa muistilistana niistä asioista, joihin verkonhaltijan tulee kiinnittää huomiota toimintansa syrjimättömyyden arvioinnissa. Verkonhaltija voi täydentää suosituksessa esitettyjä velvoitteita toimialajärjestön laatimien ohjeiden ja suositusten tai omien sisäisten ohjeiden ja toiminnalle asetettujen tavoitteiden pohjalta. Täydentävien vaatimusten osalta on otettava huomioon, etteivät noudatettavat toimialajärjestön suositukset ja ohjeet tai yrityksen sisäiset ohjeet ja tavoitteet saa olla ristiriidassa voimassaoleviin säädöksiin nähden. Suositus ei sisällä määräyksiä toimenpideohjelman rakenteesta, vaan jokaisen verkonhaltijan tulee laatia toimenpideohjelman ensisijaisesti omaan organisaatioonsa soveltuvalla tavalla. Toimenpideohjelman tulee toimittaa Energiavirastolle kuukauden kuluessa ohjelman tai sen muutosten vahvistamisesta. Toimenpideohjelman tulee lisäksi julkaista.

Verkonhaltijan tulee suosituksen vaatimusten mukaisesti luoda, dokumentoida ja toteuttaa toimenpideohjelman, ylläpitää sitä ja parantaa jatkuvasti sen vaikuttavuutta. Käytännössä verkonhaltija voi suorittaa toimenpideohjelman laatimisen ja vuosittain suoritettavan raportoinnin esimerkiksi seuraavien vaiheiden kautta:

- a) Suunnitteluvaihe; jossa verkonhaltija tunnistaa toimenpideohjelmassa tarkasteltavat prosessit ja niiden soveltamisen organisaatiossa sekä määrittää kriteerit ja menetelmät, joita tarvitaan varmistamaan prosessien vaikuttava toiminta ja ohjaus.
- b) Toteutusvaihe; jossa verkonhaltija varmistaa prosessien toiminnan ja seurannan tueksi tarvittavien resurssien ja informaation saatavuuden sekä harjoittaa toimintaansa toimenpideohjelmansa mukaisesti.
- c) Tarkistusvaihe; jossa verkonhaltija seuraa ja mittaa prosesseja, vertaa niitä suosituksessa määriteltyihin vaatimuksiin, toimialan ohjeisiin ja itselle toimenpideohjelmassa asetettuihin tavoitteisiin sekä raportoi tuloksista.
- d) Kehitysvaihe; jossa verkonhaltija asettaa tavoitteet ja aikataulun toimenpiteille, joita tarvitaan tarkistusvaiheessa havaittujen poikkeamien korjaamiseksi, suunniteltujen tulosten saavuttamiseksi ja prosessien jatkuvaan parantamiseen sekä raportoi niistä.

Verkonhaltijan tulee tehdä toimenpideohjelman tarkistus- ja kehitysvaiheen pohjalta julkinen raportti, joka toimitetaan Energiavirastolle. Verkonhaltijoiden, joilla on vähintään 50 000 verkon käyttäjää, tulee laatia ja jul-

kaista raportti suosituksen kappaleen 7 ohjeistuksen mukaisesti. Kertomuksessa tulee kuvata toimenpiteitä, joita verkonhaltija on vuoden aikana toteuttanut tai joihin verkonhaltija on päättänyt ryhtyä ohjelman toteuttamiseksi.

Yhteenvetona toimenpideohjelman laatimiseen ja raportointiin liittyen voidaan todeta, että verkonhaltijan tulee luoda, dokumentoida ja toteuttaa toimenpideohjelma. Vuosittain verkonhaltijan tulee ylläpitää toimenpideohjelmaa ja parantaa jatkuvasti sen vaikuttavuutta. Vuosittain laadittavassa ja Energiavirastolle toimitettavassa raportissa tuodaan esille vuoden aikana suoritettut toimenpiteet toimenpideohjelman toteuttamiseksi sekä havaitut kehittämiskohteet.

2. TOIMINNALLINEN ERIYTTÄMINEN

2.1 Verkonhaltijan johdon riippumattomuus sähkön toimitus- ja tuotanto-toiminnasta

Verkonhaltijan johtoon kuuluva henkilö ei saa toimia sähköntuotannosta tai sähköntoimituksesta vastaavan yrityksen toimitusjohtajana tai hallituksen jäsenenä tai sitä vastaavan toimielimen jäsenenä, jos verkonhaltija ja yritys ovat saman osapuolen määräysvallassa ja jos verkonhaltijalla on vähintään 50 000 asiakasta.

Verkonhaltijan lakisääteiseen johtoon kuuluvat hallitus, toimitusjohtaja sekä hallintoneuvoston jäsenet, mikäli asiasta on määrätty yhtiöjärjestyksessä tai vastaavassa yhtiön toimintaa sääntelevässä asiakirjassa. Kunnallisena (liike)laitoksena toimivan verkonhaltijan kohdalla laitoksen toimintaa ohjaavan johtokunnan tai lautakunnan jäsenet rinnastetaan kuuluviksi verkonhaltijan johtoon, jolloin heitä koskee verkonhaltijan johdon riippumattomuus sähkön toimitus- ja tuotantotoiminnasta. Lisäksi verkonhaltija voi edellä mainittua laajemmin määritellä johtoryhmän tai muiden yhtiön johto-organisaatioon kuuluvien henkilöiden aseman johdon riippumattomuuden osalta. Johtoryhmään kuuluvat yleensä keskeisten operatiivisten toimintojen johtajat.

Määräysvallalla tarkoitetaan oikeuksia tai muita keinoja, jotka joko erikseen tai yhdessä asiaan liittyvät tosiasialliset ja oikeudelliset olosuhteet huomioon ottaen antavat osapuolelle mahdollisuuden käyttää ratkaisevaa vaikutusvaltaa yrityksessä tai sen toimielimissä, erityisesti antamalla omistusoikeuden tai käyttöoikeuden yrityksen kaikkiin tai joihinkin varoihin taikka oikeuksin tai sopimuksin, joiden perusteella saadaan ratkaiseva vaikutusvalta yrityksen toimielinten kokoonpanossa, äänestyksissä tai päätöksissä.

Verkonhaltijan tulee määritellä ne seikat, joiden perusteella se arvioi yhtiön johdon riippumattomuutta suhteessa sähkön toimitus- ja tuotantotoimintaan.

Säädös: Sähkömarkkinalaki (588/2013) 61 §

KTMa sähkönjakeluverkonhaltijan toiminnallisista eriyttämisvaatimuksista (616/2013 ja 922/2006) 2 §

2.2 Verkonhaltijan johdon työsuhde-etuuksista päättäminen

Verkonhaltijan johdon työsuhde-etuista päättää yhtiön hallitus tai muu toimivaltainen elin osakeyhtiölain tai muun yhteisölainsäädännön mukaisesti.

Vähintään 50 000 asiakkaan verkonhaltijoiden johdon työsuhde-etuista päätettäessä on huomioitava kauppaja- ja teollisuusministeriön asetuksessa sähkönjakeluverkonhaltijan toiminnallisista eriyttämisvaatimuksista säädettyt velvoitteet.

Verkonhaltija ei saa myöntää johdolle sähkön toimituksen tai tuotantotoiminnan tulokseen tai muuhun menestystä mittaavaan tekijään perustuvaa työsuhde-etua. Muuksi menestystä mittaavaksi tekijäksi katsotaan esimerkiksi osakkeen arvo.

Säädös: KTMa sähkönjakeluverkonhaltijan toiminnallisista eriyttämisvaatimuksista (922/2006) 3 §

Sähkömarkkinalaki (588/2013) 60 § 3 mom

KTM muistio 19.10.2006, ehdotus kauppaja- ja teollisuusministeriön asetukseksi sähkön jakeluverkonhaltijan toiminnallisista eriyttämisvaatimuksista

2.3 Syrjimättömyyden varmentamista koskevan toimenpideohjelman laatiminen

Verkonhaltijan tulee laatia ohjelma toimenpiteistä, joilla varmistetaan, että yhtiö toteuttaa toiminnallista eriyttämistä koskevat ja sähkömarkkinalain 4, 6 ja 11 luvuissa säädetyt velvoitteet. Verkonhaltija voi laatia toimenpideohjelman yhtiölle tai laitokselle parhaiten soveltuvalla tavalla (ks. kohta 1.4).

Toimenpideohjelmassa tulee määritellä ne toimenpiteet, joiden avulla verkonhaltija arvioi toimintansa syrjimättömyyttä. Toimenpideohjelmalla tulee varmistaa myös se, että koko verkonhaltijan henkilöstö ja myös sen käyttämät ulkopuoliset palveluntuottajat sitoutuvat syrjimättömään toimintaan. Verkonhaltijalla on verkkoluvan myötä vastuu toimintojensa syrjimättömyydestä, vaikka jonkin toiminnon osalta käytännön tekeminen olisikin ulkoistettu.

Ennen käyttöönottoa toimenpideohjelma tulee hyväksyä yhtiön hallituksen tai verkonhaltijan muun päätöksentekovaltaa käyttävän elimen toimesta.

Toimenpideohjelmaa ylläpidetään käymällä se läpi ja arvioimalla sen toimivuutta vuosittain. Vuotuisessa läpikäynnissä havaittujen puutteiden perusteella voitaisiin seuraavana vuonna tehdä toimenpiteitä, jotka parantaisivat ohjelman vaikuttavuutta. Vuotuisessa läpikäynnissä havaittujen puutteiden perusteella suoritettavat toimenpiteet sekä havaitut kehityskohteet liitetään vuosittain virastolle lähetettävään raporttiin (ks. kohta 7.1).

Säädös: Sähkömarkkinalaki (588/2013) 60 § 3 mom

KTMa sähkönjakeluverkonhaltijan toiminnallisista eriyttämisvaatimuksista (616/2013) 4 §

KTM muistio 19.10.2006, ehdotus kauppa- ja teollisuusministeriön asetukseksi sähkön jakeluverkonhaltijan toiminnallisista eriyttämisvaatimuksista

2.4 Vastuuhenkilön nimeäminen

Verkonhaltijan tulee nimittää vastuuhenkilö, joka vastaa syrjimättömyyden varmentamista koskevan toimenpideohjelman laadinnasta, toteuttamisesta ja sen noudattamisen seurannasta. Vastuuhenkilön tulee myös laatia vuosittain julkinen raportti ohjelman toteutumisesta.

Vastuuhenkilöksi voidaan nimittää esimerkiksi yhtiön toimitusjohtaja, joka voi edelleen valtuuttaa jonkun muun tahon hoitamaan toimenpideohjelman laadintaan, toteutukseen ja raportointiin liittyviä käytännön asioita. Nimetty vastuuhenkilö kuitenkin on edelleen vastuussa toimenpideohjelman toteutuksesta ja raportoinnista. Toimenpideohjelman uskottavuuden ja vaikuttavuuden kannalta nimetyllä vastuuhenkilöllä tulee olla riittävät edellytykset huolehtia edellä mainituista tehtävistä.

Säädös: Sähkömarkkinalaki (588/2013) 60 §

KTMa sähkönjakeluverkonhaltijan toiminnallisista eriyttämisvaatimuksista (616/2013) 5 §

3. ASIAKASSUHTEET

3.1 Asiakassopimukset

Asiakassopimuksilla tarkoitetaan kaikkia niitä sopimuksia, jotka liittyvät verkonhaltijan laissa määriteltyyn luvanvaraiseen sähköverkkotoimintaan. Asiakkailla tarkoitetaan liittyjiä ja muita verkonhaltijan verkkopalveluiden loppukäyttäjiä, sähkön tuotantolaitoksia ja toisia verkonhaltijoita sekä muita sähkömarkkinoiden osapuolia, jotka tarvitsevat verkonhaltijalta luvanvaraiseen sähköverkkotoimintaan liittyviä palveluja.

Sopimuksista yleisimpiä ovat liittymis- ja verkkopalvelusopimukset. Lisäksi sähköverkkotoimintaan liittyvinä sopimuksina voivat tulla kyseeseen esim. mittauspalvelusopimukset ja verkonsuunnittelu- sekä verkonrakentamissopimukset, niiltä osin kuin ne liittyvät asiakkaille tarjottaviin liittämispalveluihin. Jos verkonhaltija käyttää sähköverkkopalveluihin liittyvien asiakassopimusten hoitamisessa ulkopuolisia palveluntarjoajia, tulee verkonhaltijan varmistaa, että myös ulkopuoliset palveluntarjoajat noudattavat syrjimättömyyttä näiden tehtävien hoitamisessa.

Verkonhaltijan tulee varmistaa, että se noudattaa asiakassopimuksissaan asiakasryhmittäin ja sopimustyypeittäin yhdenmukaista ja syrjimätöntä käytäntöä. Samaan asiakasryhmään kuuluvia asiakkaita ei saa asettaa sopimuksissa eriarvoiseen asemaan. Sopimusta solmittaessa asiakkaille tulee antaa kattavat ja riittävän yksityiskohtaiset tiedot sopimukseen liittyvistä asioista. Myös sopimusten päättäminen ja uusien sopimusten aloittaminen on toteutettava sähkönmyyjästä tai muusta sähkökaupan osapuolesta riippumatta syrjimättömästi ja tasapuolisin ehdoin.

Verkonhaltijan tulee järjestää ja ohjeistaa asiakaspalvelunsa siten, ettei yhtiö syyllisty asiakaspalvelussaan asiakkaita tai muita sähkökaupan osapuolia syrjivään menettelyyn. Verkonhaltijan vastuualueen mukaisen toimitusvelvollisen myyjän kanssa yhteisissä palveluprosesseissa tulee varmistaa, että tasapuolinen ja syrjimätön menettely varmistuu.

Säädös: Sähkömarkkinalaki (588/2013) 18 §, 20 §, 21 §, 57 §

3.2 Liittämisen- ja verkkopalveluehdot

Sopimussuhteen sisältöä koskevat sopimusehdot kuuluvat olennaisena osana asiakassopimukseen. Verkonhaltijan tulee varmistaa, että sen sovellettavat ehdot on hyväksytty Energiaviraston nimenomaisella päätöksellä ennen ehtojen käyttöön ottamista. Ehtojen hyväksyminen koskee sekä verkkopalvelu- että liittymisehtoja. Lisäksi verkkonhaltijan on varmistettava, että yhtiön sovellettavat verkkopalveluehdot ja enintään 20 kV:n verkkoa koskevat liittymisehdot on julkaistu. Julkaisuvollisuus ei koske tuotannon liittymisehtoja.

Verkonhaltijan tulee varmistaa, ettei sen käyttämissä sopimusehdoissa ole perusteettomia tai kilpailua ilmeisesti rajoittavia ehtoja tai rajauksia. Verkonhaltija voi itse laatimiensa ehtojen ohella käyttää toimialajärjestön laatimia vakioehtoja, jotka on valmisteltu yhteistyössä Energiaviraston ja Kuluttajaviraston kanssa. Verkonhaltijan on myös etukäteen vahvistutettava kaikki käyttämänsä sopimusehdot Energiavirastolla.

Säädös: Sähkömarkkinalaki (588/2013) 24 §, 27 § ja 74 §

Laki sähkö- ja maakaasumarkkinoiden valvonnasta (590/2013) 10 §

3.3 Mittaus ja mittarointi

Verkonhaltijan tulee järjestää taseselvityksen ja laskutuksen perustana oleva mittarointi ja mittareiden lukeminen sekä mittautietojen rekisteröinti ja ilmoittaminen sähkömarkkinoiden osapuolille. Mittaroinnissa ja mittareiden lukemisessa tulee huomioida sopimusehtojen mukaiset mittauksen oikeellisuutta koskevat kohdat.

Verkonhaltijan on mittauspalvelun järjestämisen yhteydessä lisäksi otettava huomioon verkon käyttäjien tehokkaan ja säästävällisen sähkönkäytön edistäminen ja sähkönkäytön ohjausmahdollisuuksien hyödyntäminen.

Mittauspalvelu voidaan tarjota omana palveluna tai palvelu voidaan hankkia ulkopuoliselta toimijalta, joka voi olla myös sähkökaupan muu osapuoli. Jos verkkonhaltija käyttää mittauspalvelun hoitamisessa ulkopuolisia palveluntarjoajia, tulee verkkonhaltijan varmistaa, että myös ulkopuoliset palveluntarjoajat noudattavat syrjimättömyyttä näiden tehtävien hoitamisessa.

Säädös: *Sähkömarkkinalaki (588/2013) 22 § ja 54 §*

VNa sähköntoimitusten selvityksestä ja mittauksesta (66/2009)

TEMa sähköntoimitusten selvitykseen liittyvästä tiedonvaihdesta (809/2008)

3.4 Laskutus

Verkonhaltijan tulee esittää laskutuksessa asiakkaalleen erittely siitä, miten verkkopalvelun hinta muodostuu, kuluttajille lähetettävissä laskuissa ja kuluttajille suunnatussa laskutuksessaan annettava tiedot asiakasvalitusten tekemistä varten sekä tietoja kuluttajien käytettävissä olevista riitojenratkaisumenettelyistä. Verkonhaltijan on erilaisia maksuvaihtoehtoja tarjotessaan huolehdittava siitä, etteivät ehdot ole perusteettomia tai eri asiakasryhmiä syrjiviä.

Kuluttajille on tarjottava erilaisia maksutapoja sähköjakelun laskujen maksamiseen. Tarjotuissa vaihtoehdoissa ei tämän lisäksi saa olla perusteettomia eikä eri asiakasryhmiä syrjiviä ehtoja. Maksutapojen ehdoissa voidaan kuitenkin ottaa huomioon eri maksutapojen tarjoamisesta jakeluverkonhaltijalle aiheutuvien kustannusten kohtuulliset erot, kuitenkin niin että tarjotut vaihtoehdot eivät tätä kautta tule tosiasiasa edellä mainitulla tavalla syrjiviksi. Tarjottaessa kuluttajille ennakkomaksujärjestelmää, on järjestelmän heijastettava riittävästi kuluttajan arvioitua todennäköistä vuotuista sähkönkulutusta.

Laskun sisältöä säännellään tarkemmin Energiamarkkinaviraston määräyksessä 367/441/2006 (1.1.2015 alkaen voimassa olevassa Energiaviraston määräyksessä dnro 1097/002/2013) sähkön siirtoa ja sähköenergiaa koskevien laskujen erittelystä. Verkonhaltijan tulee huolehtia, että se laskuttaa asiakkaitaan heidän kanssaan sovitun mukaisesti.

Säädös: *Sähkömarkkinalaki (588/2013) 57 §*

Energiamarkkinaviraston määräys sähköenergiaa ja sähkön siirtoa koskevien laskujen erittelystä dnro 367/441/2006 (1.1.2015 voimassa oleva Energiaviraston määräys sähkön myyntiä ja sähkön jakelua koskevien laskujen erittelystä dnro 1097/002/2013)

3.5 Pistehinnoittelu

Verkonhaltijan on osaltaan järjestettävä edellytykset sille, että asiakas voi sopia kaikista verkkopalveluista sen verkonhaltijan kanssa, jonka verkkoon asiakas on liittynyt. Verkonhaltijan on myös osaltaan järjestettävä edellytykset sille, että asiakas saa asianomaiset maksut suorittamalla oikeuden käyttää liittymispisteestään käsin koko maan sähköverkkoa, ulkomaanyhteysiä lukuun ottamatta (pistehinnoittelu).

Jakeluverkossa siirtopalvelujen hinta ei saa riippua siitä, missä asiakas maantieteellisesti sijaitsee verkonhaltijan vastuualueella. Jakeluverkonhaltijan toisistaan maantieteellisesti erillään sijaitsevilla ja laskennallisesti eriytetyillä vastuualueen osilla tulee kuitenkin soveltaa kunkin alueen osalta omia siirtopalvelujen hintoja, ellei Energiavirasto ole yksittäistapauksessa myöntänyt poikkeusta erillisten hintojen soveltamisesta. Vaatimus siirtopalvelujen erillisestä hinnoittelusta koskee jakeluverkonhaltijan maantieteellisesti toisistaan erillään sijaitseviin vastuualueen osiin, jotka on muodostettu 27.12.2004 jälkeen.

Säädös: *Sähkömarkkinalaki (588/2013) 25 §, 55 § ja 124 §*

3.6 Myyjän vaihtaminen ja sopimuksen siirtäminen

Verkonhaltija ei saa periä erillistä maksua sähkönmyyjän vaihtamiseen liittyvistä rekisteröinti-, taseselvitys-, mittalaitteen lukemisesta tai muista vastaavista suoritteista. Sähkönmyyjän vaihtumiseen liittyvät sopimusmuutokset ja tarvittava tiedonvaihto sähkömarkkinoiden osapuolten välillä on toteutettava syrjimättömästi, tasapuolisesti ja ilman aiheetonta viivytystä.

Myyjän vaihtamisen ja sopimuksen siirtämisen osalta verkonhaltijan tulee ottaa huomioon myös sopimusehdoista johtuvat, eri osapuolia koskevat oikeudet ja velvoitteet. Täydentävinä ohjeina voidaan myös ottaa huomioon toimialajärjestön laatimat sähkömarkkinoita koskevat menettelyohjeet. Toimialajärjestön laatimat menettelyohjeet eivät kuitenkaan ole Energiaviraston ratkaisukäytäntöä sitovia.

Säädös: *Sähkömarkkinalaki (588/2013) 26 §*

3.7 Häviöenergian hankinta

Verkonhaltijan on hankittava sähköverkkonsa häviöenergia ja sähköverkkonsa käyttöä palveleva varavoima avointen, syrjimättömien ja markkina- pohjaisten menettelyjen mukaisesti.

Älykkään tuntimittauslaitteiston käyttöön otto ja soveltaminen taseselvityksessä parantavat verkonhaltijan tietoutta asiakkaiden häviöistä sekä mahdollistavat entistä tarkempien vuotuisten häviöprofiilien käytön markkinaehtoisessa häviöiden hankinnassa.

Säädös: *Sähkömarkkinalaki (588/2013) 23 §*

3.8 Jakeluverkonhaltijan velvollisuus ohjata verkon käyttäjien varautumista ja tiedottaminen verkon käyttäjille häiriötilanteissa

Jakeluverkonhaltijan on ohjeistettava tasapuolisesti ja syrjimättömästi jakeluverkkonsa käyttäjiä varautumisesta sähköjakelun häiriöihin. Käyttäjille on tarjottava laadultaan ja määrältään tasapuolisesti tietoa varautumisesta. Käyttäjälle, jonka sähkökäyttö edellyttää parempaa sähkön saannin varmistamista kuin verkonosassa tavanomaisesti sovelletaan, on annettava kuitenkin yksilöllisiä varautumisohjeita.

Sähkönjakelun keskeytyessä jakeluverkossa merkittävässä laajuudessa, jakeluverkonhaltijan on tiedotettava siitä viipymättä jakeluverkkonsa käyttäjille. Tiedottaminen tulee hoitaa jakeluverkon käyttäjien suhteen tasapuolisesti.

Säädös: *Sähkömarkkinalaki (588/2013) 58 § ja 59 §*

4. TASEVASTUU JA TASESELVITYS

4.1 Mittaustiedot

Verkonhaltijan on järjestettävä sähköverkossaan taseselvityksen ja laskutuksen perustana oleva sähkötoimitusten mittaus sekä mittaustietojen rekisteröinti ja ilmoittaminen sähkömarkkinoiden osapuolille.

Sähkökäyttöpaikan tuntimittauslaitteisto on luettava vähintään kerran vuorokaudessa.

Muu sähkökäyttöpaikan mittauslaitteisto kuin tuntimittauslaitteisto tulee lukea vähintään kolme kertaa vuodessa. Vähintään yksi luentakerta vuodessa kuuluu jakeluverkonhaltijan vastuulle. Jakeluverkonhaltijalla on oikeus arvioida sähkökäyttöpaikan sähkönkulutus aikaisempaan sähkönkulutukseen perustuen, jos mittauslaitteisto on sijoitettu paikkaan, johon verkonhaltijalla ei ole pääsyä, eikä asiakas ole toimittanut verkonhaltijan asettamassa kohtuullisessa määräajassa lukemaa verkonhaltijan sitä häneltä tiedusteltua. Jakeluverkonhaltijan on julkaistava selvitys menetelmästä, jota se soveltaa sähkökäyttöpaikan sähkönkulutuksen arvioinnissa.

Verkonhaltija voi sopia sähkökäyttäjän ja -toimittajan kanssa mittauslaitteistojen luennasta tässä asetuksessa säädettyä täydentävästi.

Säädös: Sähkömarkkinalaki (588/2013) 74 §

VNa sähkötoimitusten selvityksestä ja mittauksesta (66/2009)

4.2 Taseselvitys

Verkonhaltijan on järjestettävä sähköverkossaan taseselvityksen ja laskutuksen perustana oleva sähkötoimitusten mittaus sekä mittaustietojen rekisteröinti ja ilmoittaminen sähkömarkkinoiden osapuolille. Verkonhaltijan on tarjottava taseselvityspalveluja tasapuolisin ja syrjimättömin ehdoin sähkömarkkinoiden osapuolille. Taseselvityspalvelujen tarjonnassa ei saa

olla perusteettomia ja sähkökaupan kilpailua rajoittavia ehtoja. Jos verkonhaltija käyttää taseselvityspalveluidensa hoitamisessa ulkopuolisia palveluntarjoajia, tulee verkonhaltijan varmistaa, että myös ulkopuoliset palveluntarjoajat noudattavat syrjimättömyyttä näiden tehtävien hoitamisessa.

Taseselvityksen tulee perustua tuntimittaukseen. Sähkön vähittäismyynnin taseselvityksen tulee perustua sähkönkäyttöpaikan osalta tyyppikuormituskäyrän ja muun mittaustavan kuin tuntimittauksen yhdistelmään, jos sähkönkäyttöpaikkaa ei ole varustettu tuntimittauslaitteistolla ja sähkönkäyttöpaikan avoimesta toimituksesta vastaa muu sähkönmyyjä kuin sähkömarkkinalain 21 §:ssä tarkoitettu toimitusvelvollinen sähkönmyyjä.

Verkonhaltija määrittelee, mitä tyyppikuormituskäyrää kuhunkin vastuualueensa sähkönkäyttöpaikkaan sovelletaan taseselvityksessä. Verkonhaltijan tulee toimia määrittelyssä syrjimättömästi. Jos asiakasryhmän sähkönkäyttö poikkeaa merkittävästi tyyppikuormituskäyrän mukaisesta sähkönkäytön aikavaihtelusta, jakeluverkonhaltija voi ottaa asiakasryhmää varten käyttöön paikallisen kuormituskäyrän. Ennen paikallisen kuormituskäyrän käyttöönottoa verkonhaltijan tulee ilmoittaa siitä säännösten määrämällä tavalla Energiavirastolle ja verkonhaltijan vastuualueella sähköä myyville yrityksille.

Toimenpideohjelmassa ja sitä koskevassa raportoinnissa tulee tältä osin kiinnittää huomiota siihen, miten taseselvitystä ja mittausta koskevat toimet on järjestetty sähkömarkkinoiden osapuolten syrjimättömän kohtelun turvaavalla tavalla.

Säädös: *Sähkömarkkinalaki (588/2013) 74 §*

VNa sähköntoimitusten selvityksestä ja mittauksesta (66/2009)

4.3 Ilmoitusvelvollisuus

Verkonhaltijan on huolehdittava vastuulleen kuuluvien sähkökaupan, tasevastuun täyttämisen sekä taseselvityksen edellyttämien ilmoitusten tekemisestä. Kukin ilmoitus on tehtävä sille asetetussa määräajassa sekä sille säädettyä ilmoitusmenettelyä noudattaen. Valtioneuvoston asetuksella säädetään tarkemmin ilmoitusvelvollisuuden sisällöstä. Ministeriön asetuksella annetaan tarkemmat säännökset ilmoitusmenettelystä.

Jakeluverkonhaltijan on ilmoitettava tasesähköyksikölle sähkömarkkinoiden osapuolten verkkoon tulevien tai verkosta lähtevien toimitusten summatiedot taseselvitystä varten. Jakeluverkonhaltijan on ilmoitettava tasevastuun täyttämistä sekä laskutusta varten sähkömarkkinoiden osapuolia koskevat, taseselvityksen yhteydessä lasketut toimitukset sähkön toimittajalle.

Verkonhaltijan on ilmoitettava alustavasti sähkön toimitusta seuraavana arkipäivänä osapuolten tasevastaaville sähkömarkkinoiden osapuolten verkkoon tulevien tai verkosta lähtevien toimitusten summatiedot taseselvitystä varten. Lopulliset ilmoitukset toimitusten summatiedoista on tehtävä 14 päivän kuluessa toimituspäivästä.

Jakeluverkonhaltijan on ilmoitettava alustavasti sähkön toimitusta seuraavana arkipäivänä tai sähkön toimittajan kanssa sopimansa ajan kuluessa sähkön toimittajille sähkömarkkinoiden osapuolia koskevat, taseselvityksen yhteydessä lasketut toimitukset tasevastuun täyttämistä ja laskutusta varten. Lopulliset ilmoitukset sähkön toimituksista on tehtävä 14 päivän kuluessa toimituspäivästä.

Verkonhaltijan ja mittauksen muun suorittajan on ilmoitettava alustavasti sähkön toimitusta seuraavana arkipäivänä taseselvittäjälle taseselvityksessä ja laskutuksessa tarvittavat mittaustiedot käyttöpaikka- tai mittauskohtaisesti. Lopulliset ilmoitukset sähkön toimituksista on tehtävä 14 päivän kuluessa toimituspäivästä.

Työ- ja elinkeinoministeriön asetuksessa tarkoitetaan arkipäivällä viikonpäiviä maanantaista perjantaihin lukuun ottamatta itsenäisyyspäivää, vapunpäivää, joului- tai juhannusaattoja sekä muita arkipäiviksi sattuvia pyhäpäiviä.

Säädös: *Sähkömarkkinalaki 75 §
TEMa sähkötoimitusten selvitykseen liittyvästä tiedonvaihdosta
(809/2008)*

VNa sähkötoimitusten selvityksestä ja mittauksesta (66/2009)

5. TIETOJÄRJESTELMIEN HALLINTA

5.1 Tietojen käsittely ja suojaaminen

Verkonhaltijan tulee järjestää asiakas- ja mittautustietoja sisältävät tietojärjestelmät, kuten asiakastieto-, mittautustieto- ja verkkotietojärjestelmät siten, että niihin sisältyviä tietoja voidaan käsitellä asianmukaisesti, seuraavaksi kuvatuin menettelyin. Verkonhaltijan tulee huolehtia, ettei sen yllä mainittuihin tietojärjestelmiin sisältyvä tieto asiattomasti katoa, muutu tai tuhoudu. Tämän estämiseksi verkkonhaltija voi laatia esimerkiksi asianmukaiset tietoturva- ja toipumissuunnitelmat. Asiakkaiden henkilötietojen suojaamista sääntelee mm. henkilötietolaki (523/1999).

Verkonhaltijan tulee myös varmistaa, ettei verkkonhaltijan liiketoimintaan ja asiakassuhteisiin liittyvä salassa pidettävä tieto siirry oikeudettomasti kolmannelle osapuolelle. Hyvä käytäntö on varmistaa tietojen erillisyyden mahdollisimman hyvin nykyisen järjestelmän teknisten ominaisuuksien sallimissa puitteissa ja kiinnittää asiaan erityistä huomiota järjestelmiä kehitettäessä.

Verkonhaltijan tulee riittävällä tavalla varmistaa, että asiakas- ja mittautustietoja sisältävien tietojärjestelmien käyttöön ja hallintaan oikeutetut henkilöt ovat perehtyneitä järjestelmien käyttöön sekä salassa pidettävien tietojen luottamuksellisuutta koskeviin säädöksiin ja määräyksiin sekä mahdollisiin yhtiön sisäisiin ohjeisiin. Täydentävinä ohjeina voidaan ottaa huomioon toimialajärjestön toimesta annettuja säädösten ja määräysten mukaisia ohjeita ja suosituksia. Toimialajärjestön laatimat menettelyohjeet eivät voi olla lainsäädännön vastaisia, eivätkä ne ole Energiaviraston ratkaisukäytäntöä sitovia.

Sähkömarkkinalaki (588/2013) 76 §

5.2 Sähkökauppihin liittyvä tiedonvaihto

Verkonhaltijan tulee järjestää sähkökauppojen selvittämisessä vaadittavat tietojärjestelmänsä siten, kuin kauppaja- ja teollisuusministeriön päätöksessä tiedonvaihdossa noudatettavasta menettelystä ja sähkökauppojen selvittämiseen liittyvien sanomien muodosta edellytetään. Täydentävinä ohjeina voidaan noudattaa toimialajärjestön antamia suosituksia liittyen sähkökauppojen selvittämiseen ja siihen liittyvään tietojenvaihtoon.

Säädös: *Sähkömarkkinalaki (588/2013) 22 §*

TEMa sähköntoimitusten selvitykseen liittyvästä tiedonvaihdosta (809/2008)

6. SALASSAPITOVOLLI SUUS

Tasevastuuseen ja taseselvitykseen liittyviä tehtäviä hoidettaessa saatujen ja laadittujen asiakirjojen sekä niihin sisältyvien tietojen samoin kuin näitä tehtäviä hoidettaessa saatuja tietoja koskevaan vaitiolovelvollisuuteen ja hyväksikäyttökieltoon sekä salassapitovelvollisuuden rikkomiseen sovelletaan viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain (621/1999) 22 ja 23 §:ää sekä 24 §:n 1 momentin 20 kohtaa myös silloin, kun kysymys ei ole asiakirjasta, johon mainittua lakia sen 4 §:n mukaan sovelletaan. Verkonhaltijan tulee myös ottaa huomioon asiakkaiden henkilön tietosuojaa koskevat yleiset säädökset, kuten henkilötietolaki (523/1999) ja laki sähköisen viestinnän tietosuojasta (516/2004), sekä kiinnittää huomiota asiakassuhteiden osalta yritysasiakkaiden liikesalaisuuksien suojaamiseen.

Henkilö, jolla on hallussaan salassa pidettävää tietoa, ei saa paljastaa, ilmaista sivulliselle eikä käyttää tietoja omaksi taikka toisen hyödyksi tai vahingoksi. Rangaistus salassapitovelvollisuuden rikkomisesta tuomitaan rikoslain (39/1889) 38 luvun 1 tai 2 §:n mukaan. Lainkohtien mukaan rangaistus salassapitorikoksesta on sakkoa tai vankeutta enintään yksi vuosi.

Salassapitovelvollisuus koskee verkkonhaltijan, tasevastaavan ja muiden verkkonhaltijan valtuuttamien toimijoiden palveluksessa olevia henkilöitä, joiden tehtäviin kuuluu asiakaspalvelu, tasevastuu ja -selvitys, mittaus, mittarinluku, mittaustietojen ilmoittaminen ja rekisteröinti, tiedonvaihto sekä kuormituskäyrämenettely.

Verkonhaltija voi ohjata tietojen salassapitoon liittyvien velvollisuuksien noudattamiseen esimerkiksi henkilöstölle annettavan sisäisen koulutuksen tai ohjeiden avulla. Täydentävinä ohjeina voidaan noudattaa toimialajärjestön antamia suosituksia liittyen luottamuksellisuusvaatimuksiin sähkömarkkinoilla.

*Säädös: Sähkömarkkinalaki (588/2013) 76 §
RL 38 luku 1 ja 2 §*

7. RAPORTOINTI

7.1 Raportin sisältö

Verkonhaltijan julkisen raportin tulee perustua toimenpideohjelman vuotuisen tarkistukseen. Verkonhaltijan tulee kuvata julkisessa raportissa toimenpiteitä, joilla toiminnan syrjimättömyyttä on vuoden aikana varmentettu ja parannettu sekä toimenpiteitä, joihin verkonhaltija on sitoutunut syrjimättömyyden varmentamiseksi ja parantamiseksi. Toimenpiteiden tulee liittyä suosituksessa aiemmin esitetyn mukaisesti:

- a) toiminnalliseen eriyttämiseen,
- b) asiakassuhteisiin,
- c) tasevastuuseen ja taseselvitykseen,
- d) tietojärjestelmien hallintaan sekä
- e) salassapitovelvollisuuteen.

Julkisen raportin ei tule sisältää verkonhaltijan liikesalaisuuksia tai muuten salassa pidettäviä tietoja. Kertomuksessa tulee kuvata toimenpiteitä, joita verkonhaltija on toteuttanut syrjimättömyyden varmentamiseksi sekä toimenpiteitä, jotka verkonhaltija on vuoden aikana havainnut sekä joihin tämä päättänyt ryhtyä ohjelman toteuttamiseksi seuraavan jaottelun mukaan:

- a) Toiminnallinen eriyttäminen,
 - Syrjimättömyyden varmentamiseksi ja parantamiseksi suoritettut toimenpiteet
 - Vuoden aikana havaitut kehityskohteet
- b) Asiakassuhteet,
 - Syrjimättömyyden varmentamiseksi ja parantamiseksi suoritettut toimenpiteet
 - Vuoden aikana havaitut kehityskohteet

- c) Tasevastuu ja taseselvitys,
 - Syrjimättömyyden varmentamiseksi ja parantamiseksi suoritettut toimenpiteet
 - Vuoden aikana havaitut kehityskohteet

- d) Tietojärjestelmien hallinta
 - Syrjimättömyyden varmentamiseksi ja parantamiseksi suoritettut toimenpiteet
 - Vuoden aikana havaitut kehityskohteet

- e) Salassapitovelvollisuus
 - Syrjimättömyyden varmentamiseksi ja parantamiseksi suoritettut toimenpiteet
 - Vuoden aikana havaitut kehityskohteet

Säädös: *KTMa sähkönjakeluverkonhaltijan toiminnallisista eriyttämisvaatimuksista (922/2006) 6 §*

7.2 Raportin vahvistaminen

Verkonhaltijan toimitusjohtajan tai hallituksen tulee vahvistaa raportti päivämällä ja allekirjoittamalla.

Säädös: *KTMa sähkönjakeluverkonhaltijan toiminnallisista eriyttämisvaatimuksista (922/2006) 7 §*

7.3 Raportin julkaiseminen

Syrjimättömyyden varmentamisohjelman raportti on julkinen. Verkonhaltija tulee julkaista raportti siten, että se on sidosryhmien saatavilla. Verkonhaltija voi julkaista raportin halutessaan myös osana jotain muuta sidosryhmille suunnattua raporttia.

Säädös: *KTMa sähkönjakeluverkonhaltijan toiminnallisista eriyttämisvaatimuksista (922/2006) 8 §*

7.4 Raportin toimittaminen Energiavirastolle

Verkonhaltijan tulee toimittaa syrjimättömyyden varmentamisohjelman raportti Energiavirastolle vuosittain toukokuun loppuun mennessä.

Säädös: KTMa sähkönjakeluverkonhaltijan toiminnallisista eriyttämisvaatimuksista (922/2006) 9 §